Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

DOI:10.17951/we.2024.10.1.113-128 | Wschód Europy • Восток Европы • East of Europe vol 10, 1 / 2024

Paulina Filkowska
Uniwersytet Mikołaja Kopernika
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-0040-967X
e-mail: filkowskapaulina@gmail.com

Pierwsze reakcje państw członkowskich Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym na inwazję Federacji Rosyjskiej na Ukrainę

1. Wprowadzenie

Organizacja Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ) jest sojuszem wojskowym i regionalnym systemem bezpieczeństwa kolektywnego. Do jej podstawowych celów należy zapewnianie stabilności państw członkowskich i utrwalanie bezpieczeństwa regionalnego. Początki organizacji sięgają 1992 roku, kiedy to Federacja Rosyjska, Armenia, Kazachstan, Uzbekistan, Kirgistan i Tadżykistan podpisały Traktat Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym. Przyjęcie tego dokumentu stanowiło próbę wypełnienia luki w sektorze bezpieczeństwa, która powstała po rozpadzie Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR). W 1993 roku do Układu dołączyły Azerbejdżan, Gruzja i Białoruś. Ta forma współpracy uległa zinstytucjonalizowaniu 7 października 2002 roku w kształcie organizacji regionalnej[1]. Obecnie jej członkami są Federacja Rosyjska, Białoruś, Armenia, Kazachstan, Kirgistan i Tadżykistan. Celem tego działania było podniesienie efektywności współpracy między państwami członkowskimi. OUBZ jest także próbą eliminacji obcych wpływów wojskowych na obszarze państw poradzieckich. W przypadku zagrożenia integralności terytorialnej, stabilności czy suwerenności jednego z państw członkowskich organizacja powinna natychmiast rozpocząć proces konsultacji w celu ustalenia wspólnych stanowisk, wypracowania i podjęcia działań w ramach eliminacji powstałego zagrożenia w państwie członkowskim. Wydaje się jednak, że w kwestii reagowania na kryzysy organizacja ta jest wykorzystywana w bardzo ograniczonym zakresie. Choć wojska organizacji zostały wykorzystane w tłumieniu protestów w Kazachstanie, mających miejsce w styczniu 2022 roku, to w azerbejdżańsko-armeńskim konflikcie o Górski Karabach, którego jedną ze stron

[1] ОДКБ, *От Договора к Организации,* https://odkb-csto.org/25years/ [dostęp: 17.08.2023].

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

jest państwo członkowskie organizacji – Armenia, nie zostały nawet uruchomione procedury konsultacyjne w ramach OUBZ. W przypadku agresji Federacji Rosyjskiej – państwa dominującego w strukturach OUBZ – na Ukrainę stanowiska pozostałych państw członkowskich również nie były jednoznaczne. Takie ustosunkowanie się państw OUBZ wobec działań Federacji Rosyjskiej wiążą się z silnymi powiązaniami państw członkowskich z Rosją.

2. Metodologia i dobór literatury

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie pierwszych reakcji państw członkowskich OUBZ wobec agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, trwającej od 24 lutego 2022 roku. Badania uwzględniają przede wszystkim pierwsze sto dni wojny. W pracy postawiono następujące pytania badawcze: Jakie były pierwsze reakcje państw członkowskich Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym na inwazję Federacji Rosyjskiej na Ukrainę? Co wpłynęło na reakcję poszczególnych państw członkowskich OUBZ na atak Rosji na Ukrainę? Jakie jest stanowisko OUBZ wobec agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę? Jakie są skutki wojny Federacji Rosyjskiej z Ukrainą dla państw członkowskich i OUBZ?

Zastosowaną metodą badawczą w pracy jest analiza treści. Literatura wykorzystana w pracy jest zróżnicowana. Wśród niej znalazły się materiały źródłowe, takie jak Koncepcja Polityki Zagranicznej Republiki Kazachstanu na lata 2020–2030[2]. W niniejszej pracy korzystano również z oficjalnych komentarzy i stanowisk państw OUBZ wobec inwazji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. W pracy wykorzystano opracowania, takie jak *Azja Centralna w polityce energetycznej Chin*[3], *Coraz dalej od Moskwy. Rosja wobec Azji Centralnej*[4] czy *Quashin protests abroad: The CSTO's intervention in Kazakhstan*[5]. W artykule wykorzystano liczne źródła internetowe. Wśród nich możemy znaleźć odwołania zarówno do prac polskich, jak i obcojęzycznych badaczy. Spośród polskojęzycznych artykułów należy wymienić pozycje *OUBZ wobec wojny na Ukrainie i wyzwań regionalnych*[6] oraz *Wojna w Ukrainie. Co oznacza dla Azji Centralnej?*[7]. Wśród obcojęzycznych

[2] Официальный сайт Президента Республики Казахстан, *О Концепции внешней политики Республики Казахстан на 2020 – 2030 годы*, https://www.akorda.kz/ru/legal_acts/decrees/o-koncepcii-vneshnei-politiki-respubliki-kazahstan-na-2020-2030-gody [dostęp: 17.08.2023].

[3] Ł. Gacek, *Azja Centralna w polityce energetycznej Chin*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013.

[4] W. Górecki, *Coraz dalej od Moskwy. Rosja wobec Azji Centralnej*, Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, Warszawa 2014.

[5] F. Kriener, L. Brassat, *Quashing protests abroad: The CSTO's intervention in Kazakhstan*, „Journal on the Use of Force and International Law" 2023, vol. 10, no 2.

[6] A. Dyner, *OUBZ wobec wojny na Ukrainie i wyzwań regionalnych*, https://www.pism.pl/publikacje/oubz-wobec-wojny-na-ukrainie-i-wyzwan-regionalnych [dostęp: 13.09.2023].

[7] J. Olędzki, *Wojna na Ukrainie. Co oznacza dla Azji Centralnej?*, https://instytutboyma.org/pl/wojna-w-ukrainie-co-oznacza-dla-azji-centralnej-2/ [dostęp: 4.09.2023].

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

pozycji znalazły się takie artykuły jak *The Role of Belarus in the Ukrainian Crisis*[8] czy *Armenia: what degree of dependence on Russia?*[9].

3. Pierwsze reakcje państw członkowskich

Republika Białorusi jest jedynym państwem OUBZ, które od początku inwazji aż do dzisiaj (stan na 20 września 2023 roku) wspiera Federację Rosyjską w działaniach zbrojnych. Jeszcze przed rozpoczęciem inwazji państwo to udostępniło swoje terytorium rosyjskim wojskom. Według oficjalnych źródeł rosyjskie jednostki przybyły na Białoruś w celu sprawdzenia stanu gotowości bojowej sił Państwa Związkowego i ćwiczeń „Sojusznicze zdecydowanie"[10]. Prezydent Białorusi Alaksandr Łukaszenka zwołał w dniu inwazji w godzinach porannych nadzwyczajną naradę z udziałem dowództwa armii białoruskiej, szefów organów bezpieczeństwa, w trakcie której zdementował informacje o bezpośrednim udziale wojsk białoruskich w ataku na Ukrainę. Co więcej, odpowiedzialnością za konflikt obarczył ukraińskie władze, które w jego opinii „nie chciały negocjować z Rosją"[11]. Zapewnił, że działania białoruskiej armii ograniczają się tylko do zabezpieczania tyłów jednostek rosyjskich przed możliwymi atakami dywersyjnymi. Jak zaznacza Anna Maria Dyner, decyzja o bezpośrednim udziale wojsk białoruskich wpłynęłaby na jego poparcie wśród Białorusinów, które i tak znacznie spadło w wyniku represji politycznych po sfałszowanych wyborach prezydenckich w 2020 roku. Ponadto prezydent Łukaszenka nie chciał brać odpowiedzialności za ofiary wśród białoruskich żołnierzy, co mogłoby znacznie zakwestionować jego pozycję wśród struktur siłowych[12]. 1 marca na posiedzeniu Rady Bezpieczeństwa Białorusi Alaksandr Łukaszenka przyznał oficjalnie, że z terenów Białorusi część rosyjskich jednostek wyprowadziła atak na Ukrainę. Białoruś zezwoliła Federacji Rosyjskiej na wystrzeliwanie rakiet balistycznych ze swojego terytorium, umożliwiała transport rosyjskiego personelu wojskowego i broni ciężkiej, a także zezwoliła rosyjskim samolotom wojskowym na przelot do Ukrainy białoruską przestrzenią powietrzną. Warto również zaznaczyć, że w wyniku referendum konstytucyjnego, które odbyło się 27 lutego 2022 roku, Białoruś odwołała status państwa wolnego od broni nuklearnej i stanowisko neutralności[13]. Miało to duże znaczenie dla Federacji Rosyjskiej i jej dążeń

[8] A. Leuvkates, *The Role of Belarus in the Ukrainian Crisis*, https://www.wilsoncenter.org/blog-post/role-belarus-ukrainian-crisis, [dostęp: 18.08.2023].

[9] M. Lorgeoux, *Armenia: what degree dependence on Russia?*, https://regard-est.com/armenia-what-degree-of-dependence-on-russia, [dostęp: 17.08.2023].

[10] A. Dyner, *Białoruś wobec wojny na Ukrainie*, https://www.pism.pl/publikacje/bialorus-wobec-wojny-na-ukrainie, [dostęp: 17.08.2023].

[11] K. Kłysiński, *Białoruś wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę*, https://www.osw.waw.pl/en/node/29647 [dostęp: 17.08.2023].

[12] A. Dyner, *Białoruś wobec wojny na Ukrainie*, *op.cit*.

[13] Po uzyskaniu niepodległości ważne miejsce w polityce zagranicznej Białorusi zajęła kwestia neutralności i bezatomowości. Idea ta była postrzegana jako znaczący krok na drodze do uniezależnienia się od Rosji. W latach 1992–1994 władze białoruskie dokonały poważnej redukcji sił zbrojnych.

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

do większej kontroli nad Białorusią. Prezydent Łukaszenka oznajmił, że Białoruś jest gotowa na przyjęcie rosyjskiej broni nuklearnej[14].

Udział Białorusi w wojnie rosyjsko-ukraińskiej potwierdza całkowitą zależność tego państwa od Rosji, szczególnie w sferze współpracy wojskowej i bezpieczeństwa. W świetle prawa międzynarodowego jednak jest to agresja[15]. W związku z udzielonym wsparciem dla Rosji Unia Europejska (UE) 25 lutego nałożyła sankcje personalne w stosunku do 20 osób – głównie wysoko postawionych oficerów Służby Granicznej, Sił Zbrojnych oraz Ministerstwa Obrony Białorusi. Wprowadzono embargo na import do UE paliw mineralnych (węgiel, gaz, ropa naftowa). Stany Zjednoczone Ameryki (USA) z kolei nałożyły sankcje na dwa duże białoruskie banki, dziesięć firm zbrojeniowych oraz osobiste – na kilka osób z sektora bezpieczeństwa, w tym ministra obrony Wiktara Chrenina i Szefa Rady Bezpieczeństwa Alaksandra Wolfowicza[16].

Rządy pozostałych państw członkowskich OUBZ postanowiły zachować neutralność w konflikcie. Armenia oficjalnie udzieliła jedynie dyplomatycznego wsparcia dla Federacji Rosyjskiej, poza tym władze ormiańskie milczały w sprawie agresji Rosji. Minister spraw zagranicznych Armenii Ararat Mirzoyan jeszcze przed inwazją w stanowisku z 23 lutego 2022 roku zaznaczył, że ważne jest rozwiązanie problemu między Rosją a Ukrainą w drodze dyplomatycznego dialogu i negocjacji, opartych na zasadach prawa międzynarodowego. Co więcej, oznajmił, że Armenia nie zamierza uznać niepodległości samozwańczych republik Donieckiej i Ługańskiej[17].

Pozycja Armenii jest związana z silnymi powiązaniami z Federacją Rosyjską. Państwo jest członkiem OUBZ oraz na jego terytorium mieści się rosyjska baza wojskowa w Giumri. Granice Armenii z Azerbejdżanem i Turcją strzegą rosyjskie wojska[18]. Na jej stanowisko wpłynęła również współpraca gospodarcza z Federacją Rosyjską. Współpraca ta osiągnęła swój szczyt w 2015 roku, kiedy to Armenia została włączona do Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej. Dzięki temu Moskwa stała się największym partnerem handlowym Armenii. Od tego czasu Rosja pozostaje wiodącym inwestorem zagranicznym[19]. Główne inwestycje Rosji są skierowane w sektory: energetyczny, bankowy, budowlany, górniczy, komunikacyjny i informatyczny. Rosyjski eksport do Armenii opiera się głównie na produktach mineralnych, produktach spożywczych i rolnych, maszynach

W praktyce proces neutralności zatrzymał się w 1993 roku wraz z przystąpieniem do OUBZ. Od tego czasu polityczne i militarne uzależnienie Białorusi od Rosji pogłębiało się.

[14] A. Leuvkates, *op.cit*.

[15] K. Kłysiński, *op.cit*.

[16] A. Dyner, *Sytuacja na Białorusi w kontekście rosyjskiej agresji na Ukrainę*, https://www.pism.pl/publikacje/sytuacja-na-bialorusi-w-kontekscie-rosyjskiej-agresji-na-ukraine [dostęp: 17.08.2023].

[17] Министерство Иностранных Дел Республики Армения, *Ответы пресс-секретаря МИД РА на вопросы информационного агентства «Арменпресс»*, https://www.mfa.am/ru/interviews-articles-and-comments/2022/02/23/spox_comment_russia_ukraine/11308 [dostęp: 17.08.2023].

[18] K. Ochman, *Armenia milczy podczas rosyjskiej inwazji na Ukrainę*, https://kierunekkaukaz.pl/2022/03/13/armenia-milczy-podczas-rosyjskiej-inwazji-na-ukrainie/ [dostęp: 22.07.2023].

[19] M. Lorgeoux, *op.cit*.

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

i pojazdach oraz metalach i wyrobach z nich wytworzonych. Z Armenii zaś do Federacji Rosyjskiej są importowane głównie towary przemysłowe, surowce rolne, perły, kamienie szlachetne, tekstylia, wyroby włókiennicze oraz maszyny, urządzenia i pojazdy[20]. W 2021 roku handel między dwoma państwami wzrósł o 17% w stosunku do 2020 roku, osiągając kwotę ponad 2 mld dolarów. W 2022 roku zaś przekroczył on kwotę ponad 5 mld dolarów[21].

Zależność od Federacji Rosyjskiej pogłębiła porażka Armenii w wojnie z Azerbejdżanem – właśnie o tereny Górskiego Karabachu. W regionie tym od 1994 roku dochodziło do starć sił ormiańskich z azerskimi. Upadek ZSRR sprawił, że Ormianie zamieszkujący autonomiczny obwód Górskiego Karabachu w składzie Azerbejdżanu chcieli zjednoczyć się z Armenią. Ormianie wyparli Azerów ze spornego obszaru w 1994 roku, powołując do życia własne państwo – Republikę Górskiego Karabachu, która nie uzyskała uznania międzynarodowego. Konflikt jest jednym z podstawowych punktów zapalnych i przyczyną wielu napięć między Armenią i Azerbejdżanem. W 2020 roku eskalacja konfliktu przerodziła się w wojnę, w której to Armenia czuła się opuszczona przez resztę świata. Wydarzenie to, będące punktem zwrotnym w regionie, utwierdziło w przekonaniu Armenię, że los Ormian zamieszkujących quasi-państwo nie był dla Zachodu priorytetem. Państwem, które pomogło Armenii w sytuacji kryzysowej, okazała się być Federacja Rosyjska. Warto również wspomnieć, że ormiańska ludność Górskiego Karabachu jest chroniona przez rosyjski kontyngent sił pokojowych, liczący 2000 żołnierzy[22]. Ponadto, prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełenski wielokrotnie wyrażał poparcie dla Azerbejdżanu w konflikcie o Górski Karabach. Wymienione czynniki wpłynęły na podejście Armenii do wojny rosyjsko-ukraińskiej.

Neutralność Armenii przejawia się w prowadzonej przez nią polityce zagranicznej. Po oficjalnym uznaniu przez Federację Rosyjską niepodległości separatystycznych republik w Donbasie – Donieckiej i Ługańskiej, władze ormiańskie podkreśliły, że nie zamierzają pójść w ślady sojusznika. 26 lutego 2022, podczas głosowania w Radzie Europy w sprawie wykluczenia Rosji z organizacji, Armenia, oprócz Rosji, była jednak jedynym państwem, które zagłosowało na „nie". Przedstawiciele Armenii nie wzięli udziału w głosowaniu za zawieszeniem członkostwa Federacji Rosyjskiej w Radzie Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) 8 kwietnia 2022 roku. Armenia walczy o zachowanie strategicznej równowagi między partnerstwem z Rosją a zainteresowaniem pogłębianiem stosunków z Zachodem[23]. Nastroje wśród ludności ormiańskiej również są niejednoznaczne. W pierwszym tygodniu wojny na Ukrainie w stolicy Ar-

[20] Посольство Российской Федерации в Республике Армения, *Торгово-экономическое сотрудничество*, https://armenia.mid.ru/ru/countries/bilateral-relations/trade-economic-cooperation/ [dostęp: 17.08.2023].

[21] Министерство Иностранных Дел Республики Армения, *Двусторонние отношения*, https://www.mfa.am/ru/bilateral-relations/ru, inf. 20 VIII 2023.

[22] M. Lorgeoux, *op.cit*.

[23] T. Hohannisyan, *Why Armenia is neutral on the war in Ukraine*, https://neweasterneurope.eu/2022/04/12/why-armenia-is-neutral-on-the-war-in-ukraine/ [dostęp: 17.08.2023].

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

menii, Erywaniu, odbyły się dwie małe demonstracje poparcia na rzecz Ukrainy. Choć wielu Ormian sympatyzuje z Ukraińcami, ciężko im zapomnieć o wsparciu prezydenta Ukrainy dla Azerów[24].

Dla państw Azji Centralnej inwazja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę była wyraźnym znakiem, że Rosja w osiąganiu swoich celów nie cofnie się przed niczym. Działania Moskwy zaniepokoiły przywódców republik, zwłaszcza tych, dla których Rosja stanowiła pewnego rodzaju przeszkodę w rozwoju gospodarczym i wdrażaniu potrzebnych przemian społeczno-politycznych. Nowo ukształtowana sytuacja geopolityczna stała się szansą dla przywódców państw Azji Centralnej do zbliżenia się i poszerzenia współpracy z aktorami na Zachodzie. Warto zaznaczyć, że system powiązań i zależności, kształtowany przez ponad 150 lat najpierw przez ZSRR, a dziś przez Federację Rosyjską, utrudnia nagły zwrot w polityce zagranicznej państw. Mogłoby się jednak wydawać, że osłabiona Rosja może spodziewać się zmniejszenia wpływów w regionie na rzecz innych mocarstw[25].

W przypadku państw centralnoazjatyckich w najtrudniejszej sytuacji znalazła się Republika Kazachstanu, która w styczniu 2022 roku była zmuszona do skorzystania z pomocy militarnej OUBZ w tłumieniu protestów, które stanowiły reakcję na podniesienie cen paliwa LPG. Protesty wybuchły 2 stycznia w mieście Żangaozen, skąd szybko rozprzestrzeniły się na teren całego państwa. W wyniku demonstracji doszło do ataków na budynki publiczne, spalono rezydencję prezydenta republiki w Ałmaty, dochodziło również do starć z siłami porządkowymi. Sytuacja ta zmusiła prezydenta Kazachstanu Kasyma-Żomarta Tokajewa do odejścia od dotychczasowej polityki ustępstw wobec protestujących, odsunięcia swojego poprzednika Nursułtana Nazarbajewa z funkcji szefa Rady Bezpieczeństwa oraz wezwania na pomoc OUBZ, czyli *de facto* wojsk Federacji Rosyjskiej[26].

Wyżej opisana interwencja sprawiła, że władze kazachstańskie nie mogły jednoznacznie potępić działań Rosji na Ukrainie. Z drugiej strony, wielowektorowość polityki zagranicznej Kazachstanu oraz jego położenie geograficzne i polityczne sprawiły, że nie mógł on stanąć po stronie rosyjskiej. Wpłynęłoby to na jego współpracę z innymi państwami i godziłoby w założenia jego polityki zagranicznej, w myśl których państwo powinno rozwijać dobre stosunki ze wszystkimi partnerami międzynarodowymi[27]. Prezydent Rosji Władimir Putin oczekiwał, że prezydent Kasym-Żomart Tokajew, wspierany militarne w styczniu przez OUBZ, okaże wdzięczność Federacji Rosyjskiej i poprze działania Kremla. Stało się jednak inaczej. Minister spraw zagranicznych Kazachstanu Mukhtar Tlueberdi jeszcze na dwa dni przed wybuchem pełnoskalowej wojny rosyjsko-

[24] A. Mejlumyan, *Armenia keeping head down as war in Ukraine rages*, https://eurasianet.org/armenia-keeping-head-down-as-war-in-ukraine-rages [dostęp: 17.08.2023].

[25] J. Olędzki, *op.cit.*

[26] F. Kriener, L. Brassat, *op.cit.*, s. 277.

[27] Официальный сайт Президента Республики Казахстан, *О Концепции внешней политики Республики Казахстан на 2020–2030 годы*, https://www.akorda.kz/ru/legal_acts/decrees/o-koncepcii-vneshnei-politiki-respubliki-kazahstan-na-2020-2030-gody [dostęp: 17.08.2023].

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

-ukraińskiej odrzucił możliwość uznania Donieckiej i Ługańskiej Republiki Ludowej. Oficjalne stanowisko władz pojawiło się w lipcu 2022 roku. Nieuznanie samozwańczych republik ludowych miało ważne znaczenie z punktu widzenia bezpieczeństwa Kazachstanu. Jak zaznacza Krystian Pachucki-Włosek, „ochrona integralności terytorialnej któregokolwiek z państw poradzieckich daje gwarancję, że w przypadku prób odłączenia od Kazachstanu północnej części państwa, gdzie mniejszość rosyjska stanowi od 30 do 50% populacji w zależności od obwodu, żadna z byłych republik nie uzna takiego stanu rzeczy”[28].

1 marca 2022 roku prezydent Tokajew w przemówieniu wygłoszonym podczas Nadzwyczajnego Zjazdu rządzącej partii Amanat wezwał władze rosyjskie i ukraińskie do negocjacji w celu zakończenia konfliktu[29]. Następnego dnia w rozmowie telefonicznej z prezydentem Ukrainy Wołodymyrem Zełenskim prezydent Tokajew podkreślił istotę osiągnięcia porozumienia w trakcie negocjacji i potrzebę zatrzymania oraz zapobiegania dalszym działaniom zbrojnym na terytorium Ukrainy[30].

Podobne stanowisko w sprawie agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę zajęły władze Republiki Kirgiskiej, choć początkowo prezydent Sadyr Żaparow oficjalnie wsparł rosyjską agresję, „uzasadniając ruchy Kremla w Donbasie 22 lutego złamaniem przez Zachód porozumienia mińskiego w sprawie rozszerzenia NATO”[31]. Po samym ataku Ministerstwo Spraw Zagranicznych Kirgistanu wypowiadało się bardzo powściągliwie, jednak nie odcięło się od wspierania rosyjskich działań. 26 lutego prezydent Żaparow podczas rozmowy telefonicznej z prezydentem Federacji Rosyjskiej Władimirem Putinem wyraził poparcie dla działań Rosji na rzecz ochrony ludności cywilnej w Donbasie[32]. Ponadto obaj przywódcy wymienili się poglądami w kwestiach bezpieczeństwa międzynarodowego i regionalnego oraz skonsultowali aktualne obszary współpracy kirgisko-rosyjskiej, które znajdowały się w ówczesnej agendzie. Stanowisko prezydenta Żaparowa doprowadziło do odwołania ambasadora Ukrainy Walerija Żowtenko z Biszkeku 1 marca[33]. Po tym wydarzeniu prezydent Kirgistanu oświadczył o zachowaniu jego

[28] K. Pachucki-Włosek, *Azja Centralna wobec wojny w Ukrainie*, https://ine.org.pl/azja-centralna-wobec-wojny-w-ukrainie/ [dostęp: 17.08.2023].

[29] Министерство иностранных дел Республики Казахстан, *President Tokayev urges Russia and Ukraine to reach an agreement through negotiations, says Kazakhstan ready to provide mediation, if needed*, https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa/press/news/details/334985?lang=en [dostęp: 17.08.2023].

[30] Официальный сайт Президента Республики Казахстан, *Состоялся телефонный разговор Главы государства с Президентом Украины Владимиром Зеленским*, https://akorda.kz/ru/sostoyalsya-telefonnyy-razgovor-glavy-gosudarstva-s-prezidentom-ukrainy-vladimirom-zelenskim-221141 [dostęp: 17.08.2023].

[31] J. Olędzki, *op.cit.*

[32] K. Ochman, *Prezydent Kirgistanu wyraża poparcie dla rosyjskiej operacji specjalnej w obronie Donbasu*, https://kierunekkaukaz.pl/2022/02/28/prezydent-kirgistanu-wyraza-poparcie-dla-rosyjskiej-operacji-specjalnej-w-obronie-donbasu [dostęp: 17.08.2023].

[33] N. Bekmurzaev, *Kyrgyzstan: Man sought for serving with Ukrainian army highlights Bishkek's awkward position on war*, https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/russias-faltering-promi-

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

państwa neutralności, podkreślając, że Kirgistan jest małym krajem, bez wystarczających wpływów, by zatrzymać konflikt.

Kirgistan jest państwem silnie uzależnionym od Rosji. Federacja Rosyjska jest głównym partnerem handlowym Kirgistanu i wiodącym kierunkiem migracji zarobkowej. Przekazy pieniężne do państwa stanowią ok. 30% jego PKB, a ponad 83% z nich pochodzi z Federacji Rosyjskiej. Współpraca z Rosją jest jednym z priorytetów polityki zagranicznej Kirgistanu. Bliskie relacje zapewniają Kirgistanowi bezpieczeństwo, preferencje gospodarcze czy prowizoryczną szansę na poprawę gospodarki dzięki rosyjskim inwestycjom. Prorosyjski kierunek jest również wynikiem silnych wpływów rosyjskiego języka i kultury, a Kirgistan jest jednym z najbardziej zrusyfikowanych państw Azji Centralnej. Wpływy te uwidoczniły się szczególnie po dwóch rewolucjach, które miały miejsce w Kirgistanie w 2005 i 2010 roku. Federacja Rosyjska jest najważniejszym politycznym i gospodarczym partnerem Kirgistanu. Przypada na nią 13% kirgiskiego eksportu oraz ponad 33% importu[34].

Tadżykistan jest najbiedniejszym poradzieckim państwem, z autorytarną władzą, słabo rozwiniętym przemysłem i dużymi problemami społecznymi. Do osłabienia państwa przyczyniła się pięcioletnia wojna domowa, która wybuchła zaraz po uzyskaniu niepodległości. Tadżykistan nie posiada znaczących surowców energetycznych. Jest jednak państwem o bardzo dużych rezerwach energii wodnej, co plasuje go na ósmym miejscu na świecie w tym zakresie[35].

Omawiane państwo jest silnie uzależnione od Rosji. Na jego terytorium, w Duszanbe i Kurgan-Tube, rozmieszczona jest jedna z największych rosyjskich baz wojskowych – 201. baza wojskowa, uznawana za istotny czynnik bezpieczeństwa w całym regionie, szczególnie w warunkach niestabilnej sytuacji w Afganistanie[36]. Bazę formalnie otwarto 17 października 2004 roku, 5 października 2012 roku zaś podpisano porozumienie przedłużające jej stacjonowanie o kolejne 30 lat[37]. W Tadżykistanie widać również obecność gospodarcza Rosji. Ostatnia jest bowiem kierunkiem migracji zarobkowej miliona Tadżyków. Tylko w pierwszym półroczu 2022 roku ponad 1,7 mln Tadżyków przekroczyło granicę Rosji w celu poszukiwania pracy – o ponad milion więcej niż w tym samym czasie rok wcześniej[38]. Prawie 30% PKB państwa pochodzi z migracji zarobkowej, z czego ponad 50% z Federacji Rosyjskiej. Rosja jest kluczowym partnerem handlowym i gospodarczym Tadżykistanu: w 2021 roku odpowiadała za 21,3% ogólnych obrotów

ses-post-soviet-states/ [dostęp: 17.08.2023].

34 E. Kochanek, *Azja Centralna – rosnący w siłę dostawca surowców energetycznych*, „Zeszyty Naukowe Akademii Sztuki Wojennej" 2017, nr 4, s. 120.

35 R. Kłaczyński, E. Sadowska, *Postradzieckie państwa Azji Centralnej. Historia, polityka, gospodarka i społeczeństwo*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2013, s. 234.

36 J. Olędzki, *op.cit*.

37 W. Górecki, *op.cit*., s. 41.

38 E. Makhmutova, *Does Tajikistan have a choice amid anti-Russian sanctions?*, https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/analytics/does-tajikistan-have-a-choice-amid-anti-russian-sanctions, [dostęp: 17.08.2023].

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

handlowych Tadżykistanu. Handel jest całkowicie zdominowany przez rosyjski import, który jest 16 razy większy niż eksport Tadżykistanu. W obrotach handlowych Kazachstan zajmuje drugie miejsce, trzecie Chiny, których import jest też kilkukrotnie większy niż eksport Tadżykistanu[39].

Silne powiązania z Rosją i znikome znaczenie Tadżykistanu na arenie międzynarodowej sprawiły, że państwo to od początku inwazji rosyjskiej na Ukrainę zachowuje neutralność względem konfliktu. Tadżycki rząd nie wydał oficjalnych oświadczeń, nie poparł również rezolucji ONZ przeciwko Federacji Rosyjskiej, jednak nie potępił jej działań na Ukrainie. Takie stanowisko, podobnie jak w przypadku pozostałych państw centralnoazjatyckich, jest podyktowane ich uzależnieniem od Rosji. Z drugiej strony, poparcie dla działań Rosji skutkowałoby odcięciem pomocy żywnościowej i ekonomicznej, którą państwo otrzymuje od Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych[40].

4. Wojna rosyjsko-ukraińska a przyszłość OUBZ

OUBZ nie wydała wspólnego oświadczenia w sprawie tzw. specjalnej operacji wojskowej[41]. Na spotkaniu przywódców państw członkowskich OUBZ 16 maja 2022 roku, poświęconym 30. rocznicy podpisania Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym i 20. rocznicy utworzenia OUBZ, pojawiły się jedynie głosy obawy o stan bezpieczeństwa międzynarodowego i regionalnego oraz o dostarczanie przez Zachód nowoczesnej broni na Ukrainę. Po spotkaniu ówczesny Sekretarz Generalny organizacji Stanislaw Zas poinformował o braku decyzji wobec wysłania wojsk organizacji na Ukrainę[42]. Niemal rok po wybuchu pełnoskalowej wojny, 14 lutego 2023 roku, szef połączonego sztabu OUBZ Anatolij Sidorow poinformował, że nie zapadła decyzja w sprawie udziału OUBZ w wojnie. Podkreślił, że nie ma potrzeby angażowania sił wspólnych organizacji[43].

Spośród państw członkowskich organizacji tylko Białoruś otwarcie wspiera Federację Rosyjską zarówno polityczne, jak i militarnie. Pozostałe państwa dystansują się od trwającej wojny. Władze Kazachstanu nie uznały niepodległości samozwańczych republik ludowych. Ponadto odmówiły wysłania wojsk w celu wsparcia działań rosyjskich. Prezydent Kirgistanu Sadyr Żaparow stwierdził, że państwo to zachowa neutralność.

[39] E. Kochanek, *op.cit*., s. 120.

[40] E. Makhmutova, *op.cit*.

[41] RBC, *В ОДКБ заявили, что не обсуждали отправку военных на Украину*, https://www.rbc.ru/politics/16/05/2022/62825c409a794718a6e85625 [dostęp: 17.08.2023].

[42] ОДКБ, *В Москве 16 мая состоялась встреча лидеров государств – членов ОДКБ, посвященная 30-летию подписания Договора о коллективной безопасности и 20-летию создания ОДКБ. Принято Заявление членов Совета коллективной безопасности*, https://odkb-csto.org/news/news_odkb/v-moskve-16-maya-proydet-vstrecha-glav-gosudarstv-chlenov-odkb-posvyashchennaya-30-letiyu-podpisaniya/#loaded [dostęp: 17.08.2023].

[43] ОДКБ, *Начальник Объединённого штаба ОДКБ Анатолий Сидоров на пресс-конференции подвел итоги совместной подготовки органов управления и формирований сил и средств системы коллективной безопасности ОДКБ за 2022 год и проинформировал о задачах на 2023 год*, https://odkb-csto.org/news/news_odkb/14-fevralya-sostoitsya-press-konferentsiya-nachalnika-obedinyennogo-shtaba-organizatsii-dogovora-o-k/#loaded [dostęp: 17.08.2023].

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

Armenia i Tadżykistan nie wspierają Federacji Rosyjskiej, jednak w głosowaniach Zgromadzenia Ogólnego ONZ najczęściej wstrzymywały się od głosu lub nie brały w nich udziału. Białoruś jako jedyna z państw OUBZ wypowiadała się na temat ewentualnego przystąpienia Ukrainy do Sojuszu Północnoatlantyckiego, odnosząc się do udziału NATO w wojnie przeciwko Federacji Rosyjskiej i ekspansji organizacji na wschód[44]. Pozostałe państwa milczały w tej sprawie. W kwestii otrzymywania pomocy od Stanów Zjednoczonych i UE sytuacja wyglądała podobnie. Otwarte poparcie Rosji miałoby wiele poważnych konsekwencji dla członków OUBZ. Mogłoby to oznaczać wstrzymanie otrzymywanej pomocy i inwestycji od państw zachodnich. Z drugiej strony, każde z państw OUBZ ceni sobie swoją suwerenność i nie chce tworzyć precedensów do interwencji zewnętrznej, nawet w przypadku gdy jest to grupa sojuszników wojskowych. Istotnym czynnikiem jest również komponent współpracy z Rosją. W większości przypadków interesy narodowe przeważają nad regionalną logiką[45].

Stanowisko państw członkowskich uwidoczniło brak jednomyślności oraz odmienne interesy państw OUBZ. Nie jest to pierwsza sytuacja, która to uwypukla. Przekraczając nieco założoną cezurę czasową, należy wspomnieć, że 14 września 2022 roku rząd Armenii zwrócił się do OUBZ z prośbą o udzielenie wsparcia w związku z kolejnym zaostrzeniem konfliktu o Górski Karabach. W odpowiedzi organizacja wysłała specjalną misję obserwacyjną do Armenii, a po jej zakończeniu wyraziła niepokój wobec eskalacji konfliktu, nawołując strony do jego powstrzymania. Mimo próśb Armenii o zwiększenie nacisku dyplomatycznego na Azerbejdżan część członków OUBZ nie wyraziła chęci na zaangażowanie się w konflikt. Decyzje te wpłynęły na rezygnację z uczestnictwa Armenii w ćwiczeniach OUBZ w Kazachstanie, mających miejsce od 26 września do 8 października 2022 roku, oraz podpisania dokumentu końcowego po listopadowym szczycie organizacji[46]. W wydarzeniu tym uczestniczyli przywódcy państw członkowskich oraz ówczesny sekretarz generalny OUBZ Stanislaw Zas. Głównym celem spotkania było omówienie perspektyw rozwoju bezpieczeństwa międzynarodowego i regionalnego. W trakcie obrad podkreślano napiętą sytuację na niemal całym obwodzie granic państw OUBZ. W trakcie szczytu nie zostały podjęte żadne konkretne działania w stosunku do konfliktu rosyjsko-ukraińskiego czy armeńsko-azerbejdżańskiego[47].

Przedłużająca się wojna Rosji z Ukrainą i brak decyzji wobec niej sprawiają, że rosną wątpliwości w Azji Centralnej co do potrzeby istnienia OUBZ. Organizacja jest głów-

[44] Tacc, *Лукашенко заявил, что Зеленский будет настаивать на вступлении НАТО в войну,* https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/18204761 [dostęp: 17.08.2023].

[45] N. Shukuralieva, *Azja Centralna: uwarunkowania bezpieczeństwa regionalnego*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne" 2018, nr 2, s. 109.

[46] A. Dyner, *OUBZ wobec wojny na Ukrainie i wyzwań regionalnych*, https://www.pism.pl/publikacje/oubz-wobec-wojny-na-ukrainie-i-wyzwan-regionalnych [dostęp: 17.08.2023].

[47] ОДКБ, *Совет коллективной безопасности 23 ноября в Ереване обсудил актуальные проблемы международной и региональной безопасности и их влияние на безопасность государств–членов ОДКБ*, https://odkb-csto.org/session/2022/sovet-kollektivnoy-bezopasnosti-23-noyabrya-v-erevane-obsudil-aktualnye-problemy-mezhdunarodnoy-i-re/#loaded [dostęp: 17.08.2023].

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

nie narzędziem rosyjskiego wpływu na obszarze poradzieckim, a nie mechanizmem utrzymania bezpieczeństwa. Od momentu powstania OUBZ tylko raz użyła wspólnego kontyngentu wojskowego – w styczniu 2022 roku przy interwencji w Kazachstanie. Podobne nastroje panują w Armenii – władze centralne dystansują się od Federacji Rosyjskiej. Jeszcze przed rosyjską inwazją na Ukrainę premier Nikol Paszynian krytykował działalność organizacji i reakcję państw członkowskich podczas i po wojnie w Górskim Karabachu w 2020 roku. W swojej wypowiedzi podkreślał jednak znaczenie dalszego rozwoju OUBZ oraz jej rolę w zapewnianiu stabilności i bezpieczeństwa w regionie. Na szczycie OUBZ 23 listopada 2022 roku w Erywaniu premier Paszynian skrytykował organizację za brak wsparcia w obliczu agresji ze strony Azerbejdżanu. Warto nadmienić, że wspomniany polityk poparł wysłanie wojsk organizacji w celu stłumienia protestów w Kazachstanie w styczniu 2022 roku. Wydaje się, że oczekiwał on również pomocy od pozostałych członków organizacji. Szczególnie ważne jest stanowisko premiera, w którym to jasno zaznaczył, że Armenia wycofa się z OUBZ, w przypadku gdy uzna ją za „organizację niezdolną”[48].

W trakcie szczytu OUBZ pozostali przywódcy państw także podzielili się swoimi opiniami i ewentualnymi propozycjami zmian w funkcjonowaniu OUBZ. Prezydent Białorusi Alaksandr Łukaszenka podkreślił znaczenie organizacji w eliminowaniu konfliktów rozgrywających się na terytoriach państw członkowskich lub z ich udziałem. Wyraził swoje obawy z powodu niewystarczającej ochrony granic dzielących państwa OUBZ z terenami konfliktowymi (jak Afganistan). W swojej wypowiedzi odniósł się do państw Zachodu i Sojuszu Północnoatlantyckiego, które, w jego opinii, działają na szkodę Białorusi i pozostałych państw członkowskich[49]. Prezydent Federacji Rosyjskiej Władimir Putin zaś mówił o niezwykłym potencjale wojskowym organizacji, rozwoju sił reagowania operacyjnego, lotnictwa i sił pokojowych. Podkreślił, że ważna dla Rosji jest wspólna praca w ramach organizacji, która przynosi widoczne rezultaty i pomaga zapewnić ochronę interesów narodowych[50].

Prezydenci Azji Centralnej w swoich wypowiedziach podczas szczytu OUBZ skoncentrowali się głównie na konfliktach rozgrywających się z udziałem lub na terenach państw członkowskich[51]. Podkreślali wagę otwartego i konstruktywnego dialogu mię-

[48] Премьер-министр Республики Армения, *Для нас принципиальную важность имеет подтверждение зоны ответственности ОДКБ в Республике Армения: речь премьер-министра на заседании СКБ ОДКБ*, https://www.primeminister.am/ru/statements-and-messages/item/2022/11/23/Nikol-Pashinyan-CSTO-meeting/ [dostęp: 17.08.2023].

[49] Президент Республики Беларусь, *Участие в саммите ОДКБ в Ереване*, https://president.gov.by/ru/events/aleksandr-lukashenko-23-noyabrya-primet-uchastie-v-sammite-odkb-v-erevane [dostęp: 17.08.2023].

[50] Президент России, *Саммит ОДКБ*, http://www.kremlin.ru/events/president/news/page/35 [dostęp: 17.08.2023].

[51] Официальный сайт Президента Республики Казахстан, *Касым-Жомарт Токаевпринял участие в сессии Совета коллективной безопасности ОДКБ*, https://www.akorda.kz/ru/kasym-zhomart-tokaev-prinyal-uchastie-v-sessii-soveta-kollektivnoy-bezopasnosti-odkb-23102241 [dostęp: 17.08.2023].

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

dzy państwami OUBZ oraz potrzebę dużej konsolidacji państw członkowskich na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa w regionie[52].

Inwazja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę znacząco wpłynęła na zdolności Rosji do możliwego zaangażowania się w operacje OUBZ o dużej skali. Istnieje prawdopodobieństwo, że w przyszłości OUBZ zostanie całkowicie zmarginalizowana i przestanie zapewniać bezpieczeństwo członkom organizacji. Marginalizacja ta może wpłynąć na zmiany w systemie bezpieczeństwa obszaru byłego ZSRR. W czasie wojny rosyjsko-ukraińskiej niektórzy członkowie zaczęli szukać wsparcia wojskowego u innych państw. Pomocy tej szczególnie szukają państwa biedniejsze, borykające się z wieloma trudnościami[53]. Na pierwszy plan wysuwają się Chiny. Ich obecność jest szczególnie widoczna w centralnoazjatyckich republikach. Jak zauważa Łukasz Gacek, „Azja Centralna doskonale wpisuje się w chiński plan długookresowego zabezpieczenia dostaw energii"[54]. Państwami poszerzającymi swoje interesy w państwach Azji Centralnej są również Turcja, Stany Zjednoczone i Iran. Z drugiej strony, silniejsze państwa regionu, takie jak Kazachstan, będą starały się budować niezależną pozycję w regionie.

5. Wnioski

Brak interwencji Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym na Ukrainie podsyciły spekulacje na temat roli organizacji w przyszłości. Początek 2022 roku wydawał się niezwykle obiecujący dla OUBZ. Uruchamiając klauzulę wzajemnej obrony i zabiegając o pomoc, prezydent Kazachstanu Kassym-Żomart Tokajew ustanowił istotny precedens. Sytuacja ta pokazała, że blok ten jest czymś więcej niż sojuszem wojskowym. Jest również bytem politycznym. Oprócz przywracania porządku w państwie rozmieszczenie wojsk organizacji w Kazachstanie było udzieleniem moralnego wsparcia prezydentowi Tokajewowi. Polityczne działania były ważniejsze niż komponent wojskowy operacji, dlatego też interwencja została uznana za sukces.

OUBZ pełni ważną rolę w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej. Umożliwiła ona bowiem utrzymanie wpływów w regionach Kaukazu i Azji Centralnej. W obliczu intensyfikacji współpracy państw członkowskich OUBZ z Sojuszem Północnoatlantyckim Moskwa stara się utrzymać organizację jako narzędzie do ograniczania tych współprac oraz wpływów innych państw i organizacji na obszarze poradzieckim. W czasie gdy niektóre państwa OUBZ starały się poszerzać swoje więzi z innymi partnerami międzynarodowymi w zakresie bezpieczeństwa, ich obecność w sojuszu zdominowanym przez Rosję ograniczyła ich pole działania.

---

[52] Президент Кыргызской Республики, *Президент Садыр Жапаров на сессии Совета коллективной безопасности ОДКБ: Необходимо последовательно активизировать сотрудничество для обеспечения своевременного реагирования на меняющуюся ситуацию*, https://president.kg/news/all/23793 [dostęp: 17.08.2023].

[53] A. Włodkowska-Bagan, *Polityka Rosji na obszarze poradzieckim*, „Wschodni Rocznik Humanistyczny" 2017, t. XIV, nr 3, s. 64.

[54] Ł. Gacek, *op.cit*., s. 208.

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

Państwa członkowskie OUBZ cenią swoją suwerenność, nie wykazując chęci do tworzenia precedensów dla interwencji zewnętrznej, nawet w przypadku przyjaznej grupy sojuszników wojskowych. Przykładem jest wcześniej wspomniany konflikt armeńsko-azerbejdżański o Górski Karabach. Nie zważając na to, że Armenia jest członkiem OUBZ, Białoruś i Kazachstan opowiedziały się po stronie Azerbejdżanu. To skutecznie stłumiło zdolność bloku do odgrywania jakiejkolwiek roli w konflikcie. Z kolei konflikt graniczny kirgisko-tadżycki i bezczynność organizacji rzutuje na stosunek tych państw do organizacji. Prezydent Kirgistanu Sadyr Żaparow wyraził niezadowolenie z niewykorzystywania w pełni możliwości przez OUBZ i braku bezpośredniej ingerencji w konflikt wpływający na bezpieczeństwo w regionie.

Wojna w Ukrainie znacząco odbiła się na wizerunku OUBZ. Brak konsolidacji wśród członków i jej nieefektywność sprawiły, że rola organizacji została zmarginalizowana. Odmienne stanowiska państw OUBZ uwidoczniły brak jednomyślności i solidarności. Dla członków OUBZ podstawą jest materialny komponent współpracy wojskowej z Rosją. Wszystkie państwa otrzymują sprzęt wojskowy i realizują szkolenia dla korpusów oficerskich. Nie należy zapominać o silnych powiązaniach ekonomicznych i uzależnieniach państw od rosyjskich inwestycji. Te korzyści materialne i brak natychmiastowych alternatyw zapewniających bezpieczeństwo państw członkowskich sprawiają, że niemożliwe jest przekreślenie przyszłości organizacji. Sojusz ten będzie dalej istnieć, ponieważ dla niektórych członków jest to korzystne pod względem ich pozycji międzynarodowej i własnego bezpieczeństwa.

Streszczenie: Organizacja Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym to sojusz wojskowy, którego głównym celem jest gwarancja stabilności i suwerenności państw członkowskich oraz utrwalanie bezpieczeństwa regionalnego. W myśl Traktatu o Bezpieczeństwie Zbiorowym w razie zagrożenia integralności i stabilności jednego z państw członkowskich organizacja jest zobowiązana do podjęcia konsultacji i uruchomienia mechanizmów w celu eliminacji tego zagrożenia. Ostatnie lata pokazały jednak, że możliwości organizacji są wykorzystywane w bardzo ograniczonym zakresie. Co więcej, reakcje państw na kryzysy na obszarze członków sojuszu ukazały brak jednomyślności i solidarności w organizacji. Tak też było w przypadku inwazji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, trwającej od 24 lutego 2022 roku. Artykuł przedstawia reakcje państw członkowskich OUBZ na to wydarzenie. Ponadto przybliża skutki wojny dla samej organizacji i perspektywy jej dalszego funkcjonowania. Główne pytanie badawcze postawione w pracy brzmi: Jakie były pierwsze reakcje państw członkowskich Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym na inwazję Federacji Rosyjskiej na Ukrainę? Wykorzystaną metodą badawczą w pracy jest przede wszystkim analiza treści.

Słowa kluczowe: Organizacja Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym, inwazja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, państwa poradzieckie, Ukraina, Rosja

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

First reactions of the member states of the Collective Security Treaty Organization on the Russian Federation invasion in Ukraine

Abstract: The Collective Security Treaty Organization is a military alliance whose main goal is to guarantee the stability and sovereignty of member states and to consolidate regional security. Pursuant to the Collective Security Treaty, in the event of a threat to the integrity and stability of one of the member states, the organization is obliged to undertake consultations and activate mechanisms to eliminate this threat. However, the last few years have shown that the organization's capabilities are used to a very limited extent. Moreover, the reaction of states to crises in the area of alliance showed a lack of unanimity and solidarity in the organization. This was also the case with the invasion of the Russian Federation in Ukraine, which lasted from February 24th, 2022. This article presents the reaction of the CSTO member states to this event. What is more, the effects of the war on the organization as well as the prospects for its further functioning will be present. The main research question posed in the work is: What were the first reactions of the member states of the Collective Security Treaty Organization to the Russian Federation invasion in Ukraine? The research method used in this work is primarily content analysis.
Keywords: The Collective Security Treaty Organization, Russian invasion in Ukraine, Post-Soviet States, Ukraine, Russia

Bibliografia

Źródła internetowe

Bekmurzaev N., *Kyrgyzstan: Man sought for serving with Ukrainian army highlights Bishkek's awkward position on war*, https://eurasianet.org/kyrgyzstan-man-sought-for-serving-with-ukrainian-army-highlights-bishkeks-awkward-position-on-war [dostęp: 17.08.2023].

Dyner A., *Białoruś wobec wojny na Ukrainie*, https://www.pism.pl/publikacje/bialorus-wobec-wojny-na-ukrainie [dostęp: 17.08.2023].

Dyner A., *OUBZ wobec wojny na Ukrainie i wyzwań regionalnych,* https://www.pism.pl/publikacje/oubz-wobec-wojny-na-ukrainie-i-wyzwan-regionalnych [dostęp: 17.08.2023].

Dyner A., *Sytuacja na Białorusi w kontekście rosyjskiej agresji na Ukrainę,* https://www.pism.pl/publikacje/sytuacja-na-bialorusi-w-kontekscie-rosyjskiej-agresji-na-ukraine [dostęp: 17.08.2023].

Hohannisyan T., *Why Armenia is neutral on the war in Ukraine*, https://neweasterneurope.eu/2022/04/12/why-armenia-is-neutral-on-the-war-in-ukraine/ [dostęp: 17.08.2023].

Kłysiński K., *Białoruś wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę,* https://www.osw.waw.pl/en/node/29647 [dostęp: 17.08.2023].

Leukavets A., *The Role of Belarus in the Ukrainian Crisis*, https://www.wilsoncenter.org/blog-post/role-belarus-ukrainian-crisis [dostęp: 17.08.2023].

Lorgeoux M., *Armenia: what degree of dependence on Russia?*, https://regard-est.com/armenia-what-degree-of-dependence-on-russia [dostęp: 17.08.2023].

Makhmutova E., *Does Tajikistan have a choice amid anti-Russian sanctions?*, https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/analytics/does-tajikistan-have-a-choice-amid-anti-russian-sanctions/ [dostęp: 17.08.2023].

Mejlumyan A., *Armenia keeping head down as war in Ukraine rages*, https://eurasianet.org/armenia-keeping-head-down-as-war-in-ukraine-rages [dostęp: 17.08.2023].

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

Ministierstwo Inostrannych Dieł Riespubliki Armienija, *Dwustronnije otnoszenija*, https://www.mfa.am/ru/bilateral-relations/ru [dostęp: 17.08.2023].

Ministierstwo Inostrannych Dieł Riespubliki Armienija, *Otwiety priess-siekrietaria MID RA na woprosy informacyjonnogo agientstwa «Armienpriess»*, https://www.mfa.am/ru/interviews-articles-and-comments/2022/02/23/spox_comment_russia_ukraine/11308 [dostęp: 17.08.2023].

Ministierstwo Inostrannych Dieł Riespubliki Kazachstan, *President Tokayev urges Russia and Ukraine to reach an agreement through negotiations, says Kazakhstan ready to provide mediation, if needed*, https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa/press/news/details/334985?lang=en [dostęp: 17.08.2023].

Ochman K., *Armenia milczy podczas rosyjskiej inwazji na Ukrainę*, https://kierunekkaukaz.pl/2022/03/13/armenia-milczy-podczas-rosyjskiej-inwazji-na-ukrainie/ [dostęp: 17.08.2023].

Ochman K., *Prezydent Kirgistanu wyraża poparcie dla rosyjskiej operacji specjalnej w obronie Donbasu*, https://kierunekkaukaz.pl/2022/02/28/prezydent-kirgistanu-wyraza-poparcie-dla-rosyjskiej-operacji-specjalnej-w-obronie-donbasu [dostęp: 17.08.2023].

ODKB, *Naczalnik Objedinionnogo Sztaba ODKB Anatolij Sidorow na priess-konfieriencyji podwieł itogi sowmiestnoj podgotowki organow uprawlenija i formirowanij sił i sriedstw sistiemy kołłektiwnoj biezopasnostni ODKB za 2022 god i proinformirował o zadaczach na 2023 god*, https://odkb-csto.org/news/news_odkb/14-fevralya-sostoitsya-press-konferentsiya-nachalnika-obedinyennogo-shtaba-organizatsii-dogovora-o-k/#loaded [dostęp: 17.08.2023].

ODKB, *Ot Dogowora k Organizacyi*, https://odkb-csto.org/25years/ [dostęp: 17.08.2023].

ODKB, *Sowiet Kołłektiwnoj Biezopasnostni 23 nojabria w Jeriewanie obsudił aktualnyje problemy miężdunarodnoj i riegionalnoj biezopasnosti i ich wlijanije na biezopansnost' gosudarstw-czlenow ODKB*, https://odkb-csto.org/session/2022/sovet-kollektivnoy-bezopasnosti-23-noyabrya-v-erevane-obsudil-aktualnye-problemy-mezhdunarodnoy-i-re/#loaded [dostęp: 17.08.2023].

ODKB, *W Moskwie 16 maja sostojałas' wstriecza lidierow gosudarstw-czlenow ODKB, poswiaszczennaja 20-letiju podpisanija Dogowora o Kołłektiwnoj Biezopasnosti i 20-letiju sozdan ODKB. Priniato zajawlenije czlenow Sowieta Kołłektiwnoj Biezopasnosti*, https://odkb-csto.org/news/news_odkb/v-moskve-16-maya-proydet-vstrecha-glav-gosudarstv-chlenov-odkb-posvyashchennaya-30-letiyu-podpisaniya/#loaded [dostęp: 17.08.2023].

Olędzki J., *Wojna w Ukrainie. Co oznacza dla Azji Centralnej?*, https://instytutboyma.org/pl/wojna-w-ukrainie-co-oznacza-dla-azji-centralnej-2/ [dostęp: 17.08.2023].

Pachucki-Włosek K., *Azja Centralna wobec wojny w Ukrainie*, https://ine.org.pl/azja-centralna-wobec-wojny-w-ukrainie/ [dostęp: 4.09.2023].

Posolstwo Rossijskoj Fiedieracyi w Riespublikie Armienija, *Torgowo-ekonomiczeskoje sotrudniczestwo*, https://armenia.mid.ru/ru/countries/bilateral-relations/trade-economic-cooperation/ [dostęp: 17.08.2023].

Priemjer-ministr Riespubliki Armienija, *Dla nas princypialnuju ważnost' imiejet podtwierdżdienije zony otwietstwiennosti ODKB w Riespublikie Armienija: riecz priemjer-ministra na zasiedanii SKB ODKB*, https://www.primeminister.am/ru/statements-and-messages/item/2022/11/23/Nikol-Pashinyan-CSTO-meeting/ [dostęp: 17.08.2023].

Priezidient Kyrgyzskoj Riespubliki, *Priezident Sadyr Żaparow na siessi Sowieta Kołłektiwnoj Biezopasnosti ODKB: Nieobchodimo posledowatielno aktiwizirowat' strudniczeestwo dla obiespiczenija swojewri-*

Pobrane z czasopisma Wschód Europy **http://journals.umcs.pl/we**
Data: 19/11/2026 14:20:00

miennogo rieagirowanija na mieniajuszczujusia situacyju, https://president.kg/news/all/23793 [dostęp: 17.08.2023].

Priezidient Riespubliki Biełarus', *Uczastije w sammitie ODKB w Jeriewanie*, https://president.gov.by/ru/events/aleksandr-lukashenko-23-noyabrya-primet-uchastie-v-sammite-odkb-v-erevane [dostęp: 17.08.2023].

Priezidient Riespubliki Kazachstan, *Kassym-Żomart Tokajew priniał uczastije w siessii Sowieta Kołłektiwnoj Biezopasnosti ODKB*, https://www.akorda.kz/ru/kasym-zhomart-tokaev-prinyal-uchastie-v-sessii-soveta-kollektivnoy-bezopasnosti-odkb-23102241 [dostęp: 17.08.2023].

Prezidient Riespubliki Kazakhstan, *Koncepcyi wnieszniej politiki Riespubliki Kazachstan na 2020–2030 gody*, https://www.akorda.kz/ru/legal_acts/decrees/o-koncepcii-vneshnei-politiki-respubliki-kazahstan-na-2020-2030-gody [dostęp: 17.08.2023].

Priezidient Riespubliki Kazachstan, *Sostojałsiatielefonnyj razgowor Gławy gosudarstwa Priezidientom Ukrainy Władimirom Zelenskim*, https://akorda.kz/ru/sostoyalsya-telefonnyy-razgovor-glavy-gosudarstva-s-prezidentom-ukrainy-vladimirom-zelenskim-221141 [dostęp: 17.08.2023].

Priezidient Rossii, *Sammit ODKB*, http://www.kremlin.ru/events/president/news/page/35 [dostęp: 17.08.2023].

RBC, *W ODKB zajawili, czto nie obsużdali otprawku wojennych na Ukrainu*, https://www.rbc.ru/politics/16/05/2022/62825c409a794718a6e85625 [dostęp: 17.08.2023].

Tacc, *Łukaszenko zajawił, czto Zielenskij budiet nastaiwat' na wstuplenii NATO w wojnu,* https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/18204761 [dostęp: 17.08.2023].

Piśmiennictwo

Brassat L., Kriner F., *Quashing protests abroad: The CSTO's intervention in Kazakhstan*, „Journal on the Use of Force and International Law" 2023, vol. 10, no 2, https://doi.org/10.1080/20531702.2023.2266913.

Gacek Ł., *Azja Centralna w polityce energetycznej Chin*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013.

Górecki W., *Coraz dalej od Moskwy. Rosja wobec Azji Centralnej*, Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia, Warszawa 2014.

Kłaczyński R., Sadowska E., *Postradzieckie państwa Azji Centralnej. Historia, polityka, gospodarka i społeczeństwo*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2013.

Kochanek E., *Azja Centralna – rosnący w siłę dostawca surowców energetycznych*, „Zeszyty Naukowe Akademii Sztuki Wojennej" 2017, nr 4, https://doi.org/10.5604/01.3001.0011.7443.

Shukuralieva N., *Azja Centralna: uwarunkowania bezpieczeństwa regionalnego*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne" 2018, nr 2, https://doi.org/10.14746/ssp.2018.2.7.

Włodkowska-Bagan A., *Polityka Rosji na obszarze poradzieckim*, „Wschodni Rocznik Humanistyczny" 2017, t. XIV, nr 3.